

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سرشناسه	: صلاحی، فاطمه، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: ماه بی‌نشان /مؤلف فاطمه صلاحی؛ به سفارش معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی.
مشخصات نشر	: مشهد: انتشارات قدس رضوی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۴۰ ص.
شلیک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۹۹-۳۳۹-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: فاطمه زهرا (س)، ۵۸ قبل از هجرت - ۱۱ ق.
موضوع	: فاطمه زهرا (س)، ۵۸ قبل از هجرت - ۱۱ ق. — سرگذشتنامه
موضوع	: فاطمه زهرا (س)، ۵۸ قبل از هجرت - ۱۱ ق. — فضایل
شناسه افزوده	: موسسه انتشاراتی قدس رضوی
شناسه افزوده	: آستان قدس رضوی. معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۴ م۲/ص BP۱۷/۳
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۹۵۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۱۶-۵۹۳

ویژه‌شهادت حضرت زهرا (علیها السلام) اسفند ۱۳۹۴ / جمادی الاول ۱۴۳۷

تهیه و تولید: اداره تولیدات فرهنگی

مؤلف: فاطمه صلاحی

ویراستار: وجیهه رضایی

گرافیک و صفحه آرایی: امین کوثری

چاپ: چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۴

شمارگان: ۳۰۰۰

نشانی: حرم مطهر، صحن جامع رضوی

ضلع غربی، مدیریت فرهنگی

تلفن: ۰۵۱-۳۲۰۰۲۵۶۷

صندوق پستی: ۳۵۱-۹۱۷۳۵

حق چاپ محفوظ است.

- ۶ حضرت زهرا علیها السلام؛ حقیقت لیلہ القدر
- ۸ میلاد نور
- ۸ فصل کودکی
- ۹ پیوندی آسمانی
- ۱۰ سوگنامه پدر و لحظهٔ وصال
- ۱۲ عظمت شخصیت حضرت زهرا علیها السلام در کلام وحی و سیرهٔ نبوی
- ۱۶ جلوه‌هایی زیبا از سیرهٔ فاطمی
- ۱۶ ۱. زهرا علیها السلام در اوج بندگی
- ۱۸ ۲. ساده‌زیستی در نهایت و ارستگی
- ۱۹ ۳. خانواده‌ای آسمانی
- ۲۳ ۴. تلاش‌های علمی و فرهنگی حضرت زهرا علیها السلام
- ۲۴ ۵. کتابی از جنس نور (مصحف فاطمه علیها السلام)
- ۲۵ ۶. حضور اجتماعی؛ تجسم حیا و عفت
- ۲۶ ۷. زهرا علیها السلام؛ پیشتاز در دفاع از ولایت
- ۲۹ ۸. وداع آخر
- ۳۲ فاطمه علیها السلام؛ طلایه‌دار شفاعت
- ۳۴ کتابنامه
- ۳۵ مسابقهٔ فرهنگی «ماه بی‌نشان»

■ حضرت زهرا (س)؛ حقیقتِ لیلۃ القدر

یا فاطمه (س)، طاهره‌ای یا طهارت‌بخش اهل بهشت؟ تقیه‌ای یا تلاقی‌گاه قرآن و عترت؟ معصومه‌ای یا میعادگاه کتاب و امامت با رسالت؟ نمی‌دانم چگونه توصیف کنم. شگفتا از تو! شگفتا از چنین ظرفیتِ شگفتی که تنها شایسته و سزاوار مقام توست؛ چرا که در دورهٔ زندگی‌ات دوام‌بخش رسالت پدر بودی و حفاظت‌بخش امامتِ همسر و ایمنی‌بخش کتاب برتر و...

آری، در آسمان معرفتِ حضرت زهرا (س) برترین اندیشه‌های بشری، حیران و تیزپروازترین عقل‌ها سرگردان شده‌اند. بلندای معرفت و اوج منزلت این درّ یگانهٔ رسول خدا (ص) چنان والا است که در گسترهٔ ادراک نمی‌گنجد؛ چرا که حضرت زهرا (س) حقیقتِ لیلۃ القدری است که خود، برتر است از هزار شب؛ هنگامهٔ ریزش فیوضات و برکات بی‌نهایت الهی و تجلی رحمت حق است و چرا چنین نباشد؛ حال آنکه لیلۃ القدر ظرف نزول قرآن است و وجود فاطمه (س) ظرف ظهور یازده قرآن ناطق (امامان معصوم (ع) است).^۱

۱. نک: محمدتقی مصباح یزدی، جامی از زلال کوثر، ص ۱۷ و ۱۸.

با وجود ناتوانی مان در فهم مقام و منزلت بزرگ بانوی دو عالم، با طلب بخشش از در گاهش، به مدد امام رئوفمان، حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام مختصر کلامی از گلستان معرفت فاطمی می‌چینیم و نثار زائران و مجاوران حرم باصفای رضوی می‌کنیم. امید است این برگ‌ها از تقویم زندگی انسیه حورا چراغ راه و اندوخته‌ای برای شفاعتمان در آخرت باشد.

■ میلاد نور

چهل روز است که پیامبر اکرم ﷺ به همراه خدیجه کبری (علیها السلام) به عبادت حق مشغول اند. لحظه تکوین زیباترین گل سرسبد هستی نزدیک است. بالاخره انتظارها به سر می‌رسد و میوه دل رسول خدا ﷺ در بیستم جمادی الثانی سال پنجم بعثت به ثمر می‌رسد و انسیه حورا تسبیح گویان چشم به جهان می‌گشایند. از شعاع انوار وجودی این عطیه، عرش هستی و آسمانها غرق در نور می‌شود. چه پُربرکت است وجود فاطمه (علیها السلام) کوثر نبوت و بهانه آفرینش که اگر نبودند، هستی در ظلمت وصف ناشدنی نیستی فرو می‌رفت.

■ فصل کودکی

روزها در گذرند و فاطمه (علیها السلام) فراتر از زمان، مراحل رشد و تکامل خویش را می‌پیمایند. کودکی ایشان در تنگنای شکنجه‌های طاقت‌فرسای پیامبر ﷺ و یارانش توسط مشرکان همراه با اضطراب و ناامنی می‌گذرد. در این وضعیت سخت، زهرای مرضیه (علیها السلام) در پنج سالگی داغ‌دار فراق مادر می‌شوند و صبورانه، یگانه غم‌خوار و یاور پدر؛ آن چنان که به شایستگی، ام‌ایبها لقب می‌یابند و از همان کودکی، شهادت در دفاع از حق و ولایت را می‌آموزند.

■ پیوندی آسمانی

پس از گذشتن یک سال از هجرت پیامبر اکرم ﷺ به مدینه، بیشتر بزرگان و شخصیت‌های مطرح به خواستگاری یگانه دُخت ایشان ﷺ می‌آیند و همه مایوسانه با پاسخ منفی روبه‌رو می‌شوند، تا اینکه آن که خدا می‌خواهد، به خواستگاری می‌آید: علی بن ابیطالب علیه السلام در نهایت شرم و حیا به خواستگاری می‌آیند و این بار، تبسم شیرین رسول خدا ﷺ نشان از رضایت دارد:

قَالَ أَبْشِرْ يَا عَلِيُّ فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ زَوَّجَكَ بِهَا فِي السَّمَاءِ قَبْلَ
أَنْ أَزُوجَكَهَا فِي الْأَرْضِ....

یا علی، مژده باد تو را؛ زیرا خداوند فاطمه علیها السلام را در آسمان‌ها به ازدواج تو در آورده است، قبل از آنکه در زمین چنین ازدواجی رخ دهد....^۱

به راستی که برای حضرت فاطمه علیها السلام با برخورداری از مقام عصمت و کمالات بی‌نظیر، کفو و همتایی جز مولای متقیان وجود نداشت؛ اما این مهم، برای همه درک‌کردنی نبود. بعضی ناراحت بودند که

۱. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۱۰۸ و ۱۰۹.

خواستگاری شان از حضرت فاطمه (ع.ا.س) پذیرفته نشده بود! سخن رسول مهربانی‌ها (ص.ا.ع) پاسخ قاطعی بود به این کدورت‌ها:

جبرائیل نزد من آمد و گفت: «ای محمد، خداوند می‌فرماید: اگر علی (ع.ا.س) را نمی‌آفریدم، برای دخترت فاطمه (ع.ا.س) همتایی روی زمین پیدا نمی‌شد، خواه حضرت آدم (ع.ا.س) یا سایر مردم بعد از او.»^۱

به این ترتیب پیوند آسمانی صدیقه طاهره (ع.ا.س) با امام علی (ع.ا.س) در زمین نیز رقم می‌خورد و زندگی سراسر عشق و صمیمیت این دو عزیز (ع.ا.س) آغاز می‌شود.

■ سوگنامه پدر و لحظه وصال

اکنون هنگامه هجران و ماتم رسیده است. رسول خدا (ص.ا.ع) در بستر بیماری و در آستانه عروجی ملکوتی است. همه به جز اهل بیت پیامبر (ص.ا.ع) مرخص می‌شوند. قطره‌های اشک، چون مرواریدهایی غلطان، بر گونه‌های مبارک حسنین (ع.ا.س) جاری است. در این صحنه غم‌بار، تأثر فاطمه (ع.ا.س) از همه بیشتر است؛ زیرا پدری قصد لقاء حق دارد که نه تنها برای او مهربان‌ترین شخص که برای جهانیان مایه رحمت است. رسول خدا (ص.ا.ع) هم در لحظه‌های آخر حیاتشان گریان‌اند. از علت گریه که می‌پرسند، می‌فرمایند:

۱. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۹۲ و ۹۳.

گریه‌ام برای دُرِیه‌ام، به‌ویژه دخترم فاطمه (علیها السلام) است. گویا می‌بینم که اشرا را متم به او چه ستم‌هایی روا می‌دارند و او به من استغاثه می‌کند؛ ولی کسی به یاری اش نمی‌شتابد!

با شنیدن این سخنان، گریه زهرا (علیها السلام) فزونی می‌یابد. پیامبر (صلی الله علیه و آله) می‌فرماید: «دخترم، گریه نکن...» و فاطمه (علیها السلام) در جواب عرض می‌کنند: «پدر جان، گریه‌ام برای مصیبت‌های خودم نیست؛ بلکه فراق شما برایم تحمل‌ناپذیر است». رسول گرامی (صلی الله علیه و آله) دخترشان را آرام می‌کنند: «نگران نباش. تو به زودی به من ملحق خواهی شد...»^۱

این کلام رسول خدا (صلی الله علیه و آله) اندکی از درد هجران زهرا (علیها السلام) کاست. با رحلت جان‌گداز پیامبر (صلی الله علیه و آله) فاطمه (علیها السلام) میراث‌دار حفاظت از امامت شد. صدیقه طاهره (علیها السلام) شجاعانه و باتدبیر، از حریم امامت پاسداری کرد و سرانجام در این راه خطیر، پس از تقدیم محسن شهیدش، سلوک زمینی خویش را در سیزدهم جمادی الاول سال یازدهم هجرت^۲ به پایان برد و به دیدار پدر در ملکوتِ اعلی شتافت.

۱. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۱۵۶.

۲. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۲۱۳ و ۲۱۴.

■ عظمت شخصیت حضرت زهرا (علیها السلام) در کلام وحی و سیره نبوی

شخصیت بی نظیر حضرت زهرا (علیها السلام) همچون اقیانوس عظیمی است که هر چه غواصان بحر معرفت و شیفتگان حضرتش در آن غوطه‌ور شوند، باز هم از کشف حقیقت وجودی آن بانو عاجز می‌مانند؛ از این رو از آستان یگانه وحی و مفسر اعظم آن، رسول خدا (صلی الله علیه و آله) مدد می‌جوییم تا به شعاعی از نور وجود مقدس صدیقه اطهر (علیها السلام) دست یابیم. خداوند متعال در آیه تطهیر در شأن اهل بیت پیامبر (علیهم السلام) می‌فرماید:

﴿أَنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ
يُطَهِّرَكُم تَطْهِيراً﴾^۱

خدا می‌خواهد پلیدی را از شما اهل بیت دور کند و شما را پاک سازد.

بنابر بیشتر تفاسیر شیعه و سنی، مخاطب این آیه منحصرأ پنج نفرند: پیامبر (صلی الله علیه و آله)، علی (علیه السلام)، فاطمه (علیها السلام)، حسن و حسین (علیهم السلام). این آیه به معنویت کامل اهل بیت (علیهم السلام) گواهی می‌دهد و مقام عصمت را برای این

بزرگواران (علیهم السلام)، از جمله حضرت زهرا (علیها السلام) اثبات می‌کند. به گواهی مستندات تاریخی معتبر و گفتار اغلب مفسران شیعه و سنی، آیه مباهله نیز در حق اهل بیت (علیهم السلام) نازل شده است:^۱

﴿فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ﴾^۲

هر گاه بعد از علم و دانشی که به تو رسیده است، [باز] کسانی [در بارهٔ مسیح] با تو به ستیز برخیزند، بگو: «بیایید ما فرزندان خود را دعوت کنیم، شما نیز فرزندان خود را؛ ما زنان خویش را دعوت کنیم، شما نیز زنان خود را؛ ما از نفوس خود [و کسی که همچون جان ماست] دعوت کنیم، شما نیز از نفوس خود. آنگاه مباهله [و نفرین] کنیم و لعنت خدا را بر دروغگویان قرار دهیم.»

بر اساس آیهٔ مباهله، رسول خدا (صلی الله علیه و آله) با عده‌ای از خاندان نزدیکشان، برای اتمام حجت با مسیحیان متخاصم، به مناظره و نفرین نصاریٰ نجران مأمور شدند. نصاریٰ نجران پس از دیدن رسول خدا (صلی الله علیه و آله) و اهل بیت ایشان (امام علی (علیه السلام)، حضرت فاطمه (علیها السلام) و امام حسن و امام حسین (علیهم السلام))، با خود گفتند: «اینان در پیشگاه الهی آن چنان مقرب‌اند

۱. نک: ناصر مکارم شیرازی و دیگران، تفسیر نمونه، ج ۱۷، ص ۲۹۴.

۲. آل عمران، ۶۱.

که اگر از او بخواهند کوه‌ها را از زمین برکنند، خداوند خواسته آنان را برمی‌آورد.» پس از مباحثه صرف نظر کردند و مصالحه را پذیرفتند.^۱ از این آیه‌ها و دهها آیه دیگر که می‌توان به آن تمسک کرد، فهمیده می‌شود حضرت زهرا (ع.ا.س) از نظر قرآن، انسانی معصوم و بی‌لغزش اند و در پیشگاه الهی شرافت و جایگاه ارزشمندی دارند. از سوی دیگر، اشرف مخلوقات، پیامبر رحمت (ص) از همان آغاز تولد فاطمه (ع.ا.س) به هرگونه ممکن تلاش کردند که اُمت خویش را از قدر و منزلت ملکوتی فاطمه (ع.ا.س) آگاه کنند؛ از این رو در زمان‌ها و مکان‌های مختلف به معرفی حبیبۀ خدا پرداختند.

روزی پیامبر (ص) در حالی که دست فاطمه (ع.ا.س) را گرفته بودند، از منزل خارج شدند و در میان جمع مسلمانان حضور یافتند و خطاب به ایشان فرمودند: هر کس این دختر را می‌شناسد که می‌شناسد؛ اما هر کس او را نمی‌شناسد، بداند که او فاطمه (ع.ا.س) دختر محمد است. او پاره تن من است. او قلب من است. او روح میان دو پهلوی من است. هر که او را بیازارد، مرا آزرده است و هر که مرا بیازارد، همانا خدا را آزرده است.^۲

۱. نک: ناصر مکارم شیرازی و دیگران، تفسیر نمونه، ج ۲، ص ۵۸۱ و ۵۸۲.

۲. نک: ابوالحسن علی بن عیسی اربلی، کشف الغمة فی معرفة الأئمة، ترجمه

علی بن حسین زواره‌ای، ج ۲، ص ۲۴.

امثال این فرموده‌های حکمت‌آمیز در شأن حضرت فاطمه علیها السلام که بسی هم فراوان است، از زبان وجودی پاک بیان شده است که طبق صریح قرآن هرگز از او رفتاری از روی خواسته‌های نفسانی و غیر عقلانی سر نمی‌زند. فقط گفتار پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله معرف فضیلت و منزلت فاطمه علیها السلام نیست؛ بلکه تمام رفتار و منش رسول خدا صلی الله علیه و آله در برابر دخترشان، نشان دهنده گوهر وجودی این بانوست. این رفتارها برخاسته از اوج محبت و اکرام و احترام است و از سوی رسول خدا صلی الله علیه و آله جز در برابر فاطمه علیها السلام برای احدی سابقه نداشته است؛ چنان که هر هنگام فاطمه علیها السلام به محضر پدرشان مشرف می‌شدند، آن بزرگوار صلی الله علیه و آله تمام قد به احترام فاطمه علیها السلام قیام می‌کردند، ایشان را در آغوش می‌گرفتند، بر دستانشان بوسه می‌زدند و آن بانو را بر جایگاه خویش می‌نشاندند.^۱

این گونه بیان و رفتار حکیمانه پیامبر صلی الله علیه و آله حکایتگر معرفتی بس عمیق به مقام بی‌نظیر فاطمه علیها السلام و رساننده این واقعیت است که زهرای مرضیه علیها السلام جان رسول خدا صلی الله علیه و آله و مایه قوام و استمرار وجود ایشان صلی الله علیه و آله است.^۲

۱. نک: محمدتقی مصباح یزدی، جامی از زلال کوثر، ص ۳۹ و ۴۰.

۲. نک: محمدتقی مصباح یزدی، جامی از زلال کوثر، ص ۳۹.

■ جلوه‌هایی زیبا از سیره فاطمی

زندگی حضرت زهرا (علیها السلام) آکنده از جلوه‌های هدایت و بصیرت است که همچون حیات کوتاه، ولی سراسر نورشان رنگ و عطری ویژه دارد: آن حضرت بانویی هستند که به عنایت الهی تمام مراحل کمال انسانی را طی کرده و به مقام عصمت نائل آمدند و در حجره‌ای کوچک، ولی پر از عشق و صفا، انسان‌هایی را تربیت کردند که تا همیشه برای هدایت بشر نورافشانی می‌کنند. آن ریحانه، خود نیز تا مرز شهادت برای دفاع از ولایت و امامت جان‌فشانی کردند و...؛ بنابراین رفتار و منش سرور زنان عالم، برای پیروان مکتب امامت درس‌های فراوانی در ابعاد مختلف دارد که هر کس به فراخور نیاز و ظرفیت خویش می‌تواند از این اقیانوس بی‌کران معرفت بهره‌جوید و به کمال خویش دست یابد.

۱. زهرا (علیها السلام) در اوج بندگی

صحیفه تاریخ شاهد سیره عبادی بسیاری از اولیای الهی بوده است؛ اما آنچه در این بین جلوه‌گری می‌کند، عبادت‌های بانویی بزرگوار در اوج جوانی است که مایه فخر و مباهات عابدان شده است؛ چنان که در وصف عبادتشان آمده است: «در تمام دنیا عابدتر از فاطمه (علیها السلام) یافت نمی‌شد. او به حدی برای عبادت برپا می‌ایستاد که پاهایش ورم

می کرد.»^۱ در عظمت عبادت حضرت زهرا (ع) همین بس که خداوند در آخرین آیات سوره آل عمران به وصف عبادات ایشان و یگانه کفوشان، امام علی (ع) پرداخته است:

﴿الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَ
يَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ
هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾^۲

[همان] کسانی که خدا را ایستاده و نشسته و در حالی که به پهلو خوابیده‌اند، یاد می‌کنند و در اسرار آفرینش آسمان‌ها و زمین می‌اندیشند [و می‌گویند]: «پروردگارا، این‌ها را بیهوده نیافریده‌ای. تو منزهی. ما را از عذاب آتش [دوزخ] در امان دار.»

دامنه عبادات حضرت فاطمه (ع) تا بدان حد گسترده است که در لحظه لحظه زندگی‌شان، نقش آن به چشم می‌آید. رفتار و گفتار و تلاش ایشان در هر لحظه از شب و روز، عبادت بود؛ به طوری که حتی در ساعات شیرین حیاتشان، یعنی شب از دواج با امام علی (ع) باز هم از هدف خلقت غافل نشدند. آن شب، امیرالمؤمنین (ع) احساس کردند که همسرشان نگران است و علتش را جویا شدند. حضرت زهرا (ع) در پاسخ فرمودند:

۱. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۷۵، حدیث ۶۲.

۲. آل عمران، ۱۹۱.

حال خود را در پایان عمر و عالم قبر به یاد آوردم؛ چراکه انتقال از خانه پدرم به منزل خودم، مرا به یاد انتقالم به قبر انداخت. تو را به خدا قسم بیا در این آغازین ساعات زندگی [مشترک] امان به نماز بر خیزیم و امشب را به عبادت خدا بپردازیم.^۱

این است که وقتی فردای آن شب، پیامبر (ص) از امام علی (ع) می‌پرسند: «همسرت را چگونه یافتی؟» بی‌درنگ می‌فرماید: «نعم العون علی طاعة الله»؛ یعنی بهترین یاور برای اطاعت و عبودیت خداوند.

۲. ساده‌زیستی در نهایتِ وارستگی

حضرت زهرا (ع.ا.س) سیره زندگی خویش را بر بی‌اعتنایی به تجمل‌های دنیوی و قناعت به حداقل نیازهای ضروری بنا ساخته بودند، یعنی به‌دور از تشریفات و تجملات و در عین سادگی و لبریز از صفا و صمیمیت. البته ساده‌زیستی آن حضرت (ع.ا.س) نه از روی فقر و نیاز، بلکه بر خاسته از اوج معرفت و وارستگی روحی ایشان بود. بهترین شاهد بر این مدعا، آن دوران از زندگی حضرت فاطمه (ع.ا.س) است که رسول خدا (ص) به‌اذن الهی و پس از نزول آیه «فَاتِذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ...»^۳ فدک را

۱. نک: محمدتقی مصباح یزدی، جامی از زلال کوثر، ص ۱۰۰ و ۱۰۱.

۲. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۱۱۷.

۳. روم، ۳۸.

که سرزمین حاصلخیزی بود، به دخترشان زهرا علیها السلام بخشیدند؛ اما آن حضرت علیها السلام بدون ایجاد هیچ گونه تغییری در زندگی خود، درآمد حاصل از فدک را بین نیازمندان تقسیم می کردند.

حضرت فاطمه علیها السلام با این سبک زندگی، به همه مادران رهایی از دنیا و دل سپردن به خدا می دهد و می فهماند که ساده زیستی، فقط مخصوص زمان فقر و ناداری نیست؛ بلکه فضیلتی است که در هر وضعیتی زمینه ساز آرامش فکری و موفقیت در بندگی و تقرب به خداوند است. ارزش و منزلت آدمی به تجملات و تشریفات نیست؛ ارزش انسان به تعالی روح و رنگ خدایی گرفتن است و رنگ خدا بهترین زیباییها:

«صَبْغَةَ اللَّهِ وَ مَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صَبْغَةً وَ نَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ»^۱

رنگ خدایی [بپذیرید: رنگ ایمان و توحید و اسلام] و چه رنگی بهتر است از رنگ خدایی؟! و [بگویید] ما او را عبادت می کنیم.

۳. خانواده‌ای آسمانی

خانواده کوچک، اما صمیمی حضرت زهرا علیها السلام که در خانه‌ای محقر و با اندک وسایلی سفالی شکل گرفت، تجلیگاه زیباترین ارزش‌های ناب الهی و انسانی و تصویرگر عاشقانه‌ترین لحظه‌های زندگی زوجی آسمانی است. حضرت زهرا علیها السلام از آن هنگام که قدم به خانه ساده و

۱. نک: ناصر مکارم شیرازی و دیگران، تفسیر نمونه، ج ۱۶، ص ۴۴۱.

۲. بقره، ۱۳۸.

بی‌آلایش ولیّ خدا نهاد، همواره با کمال ذکاوت و مهربانی موقعیت ویژه همسرش را در نظر می‌گرفت و با وضعیت مادی و معنوی او همراهی و همدلی می‌کرد. امام علی (ع.ا.س) خود تصریح فرموده‌اند: «من درحالی با حضرت زهرا (ع.ا.س) ازدواج کردم که زیراندازی در خانه نداشتم؛ درحالی که در همان تاریخ [مقدار] احسان و بخشش من به نیازمندان، به قدری زیاد بود که اگر بین بنی‌هاشم تقسیم می‌شد، آنان را بی‌نیاز می‌کرد.»^۳

به‌دلیل مشکلات اقتصادی مسلمانان مهاجر و جنگ‌های پی‌درپی با مشرکان، امیرالمؤمنین (ع.ا.س) بیشتر در آمد خود را صرف نیازمندان می‌کردند و گاه با دست‌خالی به خانه باز می‌گشتند. در این موقعیت حضرت زهرا (ع.ا.س)، گاه تنها غذای موجود در خانه را به همسر و فرزندان‌شان می‌دادند و خود، چیزی نمی‌خوردند. آن حضرت (ع.ا.س) نیازمندی‌های خود را نیز از امام علی (ع.ا.س) مخفی می‌کرد تا مبادا همسرش از عهده برآوردن آن برنیاید و نزدش شرمنده شود...!^۴

تاریخ شاهد گذشت و فداکاری‌های بی‌نظیری از این زوج آسمانی بوده است که به‌دلیل مجال اندک فقط به نمونه‌ای کوتاه از آن اشاره می‌کنیم:

۳. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۱، ص ۴۳.

۴. نک: ابوالحسن علی بن عیسی اربلی، کشف الغمّة فی معرفة الأئمّة، ترجمه

علی بن حسین زواره‌ای، ج ۲، ص ۲۶ و ۲۷.

روزی عربی به محضر رسول خدا ﷺ وارد شد و از درد گرسنگی شکایت کرد. پیامبر اکرم ﷺ چون شخصاً نتوانستند نیاز آن مرد را برآورده سازند، خطاب به مردم فرمودند: «چه کسی حاضر است امشب این مرد را میهمان کند؟» امیر المؤمنین ﷺ مانند همیشه پاسخ مثبت دادند و آن مرد را به منزلشان بردند. به خانه که رسیدند، از همسرشان پرسیدند: «ای دختر رسول خدا، غذایی در اختیار داری؟» فاطمه زهرا ﷺ در جواب فرمودند: «به اندازه خوراک یک بچه طعام داریم؛ ولی خودمان نمی‌خوریم و آن را به میهمان می‌دهیم.» آن حضرت ﷺ به هر صورتی که بود، بچه‌ها را خوابانند و به دستور امام علی ﷺ چراغ را خاموش کردند. امیر المؤمنین ﷺ در تاریکی از میهمان پذیرایی کردند و خودشان چیزی نخوردند و برای اینکه میهمان ناراحت نشود، دهانشان را می‌گرداندند تا عرب خیال کند حضرت نیز غذا می‌خورند. این عمل امام علی ﷺ و حضرت زهرا ﷺ ملائکه الهی را به تعجب واداشت و موجب نزول آیه نهم سوره حشر در منزلت آنان شد.^۱

آری، این چنین زهرا ﷺ در اوج صفا و مهربانی و دلسوزی رفتار می‌کرد

۱. نک: محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۳۶، ص ۵۹.

و با وجود مشکلات اقتصادی فراوان، با مدیریت فوق‌العاده و بردباری، همهٔ تلخی‌ها را به کام همسر خود، شیرین کرده و آبروی خانواده را حفظ می‌کردند: رفتار و برخوردشان با مولا طوری بود که هرگز برخلاف رضای همسرشان گام بر نمی‌داشتند و تنها، نگاه مهرآمیزشان کافی بود تا تمام غصه‌ها و ناراحتی‌های خارج از خانه از وجود امیرالمؤمنین (ع.ا.س) رخت ببرند. امام علی (ع.ا.س) خود در این باره می‌فرماید:

سو گند به خدا، هرگز زهرا (ع.ا.س) را به خشم نیاوردم و او را به کاری مجبور نساختم تا اینکه مرا در فراقش گرفتار کرد. متقابلاً او نیز مرا خشمگین ساخت و هیچ‌وقت نافرمانی نکرد. هر گاه به او نگاه می‌کردم، غم‌ها و غصه‌هایم از دلم برطرف می‌شد.^۱

ثمرهٔ نه سال زندگی مقدس حضرت زهرا (ع.ا.س) و امام علی (ع.ا.س) دو شکوفهٔ امامت برای استمرار رسالت (امام حسن (ع.ا.س) و امام حسین (ع.ا.س)) و دو مدافع حریم ولایت برای حفظ و احیاء اسلام (حضرت زینب (ع.ا.س) و حضرت ام‌کلثوم (ع.ا.س)) هستند که به نحو احسن در دامان پاک مادرشان پرورش یافتند و با تمام وجود، درس‌های مکتب این خزانه‌دار علم نبوی و الهی را به‌خاطر سپردند. کمال فرزندپروری صدیقهٔ کبری (ع.ا.س) چیزی نیست که نادیده انگاشته شود؛ چرا که برگ برگ دفتر زندگی هریک از فرزندان بزرگوارشان گواه این حقیقت است.

۱. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۱۳۴.

۴. تلاش‌های علمی و فرهنگی حضرت زهرا (علیها السلام)

حضرت زهرا (علیها السلام) که میراث‌دار عطاوت و حکمت نبوی هستند و وجودشان همانند وجود رسول خدا (صلی الله علیه و آله) سراسر نورانیت و لبریز از رحمت است، عمری را با تلاش بی‌امان، در نهایت مهربانی و دلسوزی، به تعلیم و تبلیغ معارف دین و تربیت دین‌باوران پرداختند. چونان مشعلی فروزان در راه هدایت جامعه نورافشانی کردند و با سوختن خود، به دل و جان مردم گرمی بخشیدند و تا آخرین لحظات زندگی پاسداری از ارزش‌ها و مبارزه پیگیر با بدعت‌ها و کج‌روی‌ها را خط‌مشی خود قرار دادند.

روزی یکی از زنان مدینه خدمت حضرت زهرا (علیها السلام) رسید و گفت: «مادر پیری دارم که در مسائل نماز سوالات فراوانی دارد و مرا فرستاده است تا آن‌ها را از شما بپرسم.» پس از آنکه زهرای مرضیه (علیها السلام) اعلام آمادگی کردند، او مسائل زیادی را مطرح کرد و پاسخشان را شنید؛ ولی در ادامه گفت و شنود، از کثرت پرسش‌ها خجالت کشید و گفت: «ای دختر رسول خدا، معذرت می‌خواهم از اینکه با سوالات زیاد شما را به زحمت می‌اندازم.» حضرت فاطمه (علیها السلام) فرمودند: «باز هم بیا و هر سؤالی برایت پیش می‌آید، بپرس. اگر کسی اجیر شود که بار سنگینی را به بالای بام ببرد و در مقابل، صد هزار دینار طلا بگیرد، آیا چنین کاری برای او دشوار خواهد بود؟» زن پاسخ منفی داد. حضرت طاهره (علیها السلام) ادامه دادند: «من هم در ازای هر مسئله‌ای که پاسخ می‌دهم، پاداش

می‌گیرم؛ پس سزاوار است [که این کار] برای من سنگین نباشد.»^۱
 سیره عملی حضرت زهرا (علیها السلام) پُر است از جلوه‌های زیبا در مقام
 تعلیم و تربیت و رشد فرهنگ جامعه. لازم است همه داعیه‌داران
 اصلاحات فرهنگی، با اسوه‌پذیری از سیره این بانوی یگانه (علیها السلام) به
 کارزار فرهنگی وارد شوند و زهر اگونه در مقابل غارتگران ایمان و
 فرهنگ مردم سینه سپر کنند؛ چرا که جنگ امروز، جنگ فرهنگی
 است و سلاح ما علم و معرفت و ایمان به ارزش‌های ناب اسلامی و
 گسترش آن‌ها در جهان است.

۵. کتابی از جنس نور (مصحف فاطمه (علیها السلام))

از سخنان اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) استفاده می‌شود که
 کتابی به نام مصحف فاطمه (علیها السلام) از حضرت زهرا (علیها السلام) به یادگار مانده
 است. در رابطه با محتوای این مصحف، در روایتی از امام صادق (علیه السلام)
 آمده است: «به یقین فاطمه (علیها السلام) بعد از پدرش تنها ۷۵ روز در این جهان
 زندگی کرد و در طول آن مدت، غم‌ها و غصه‌های زیادی را تحمل
 کرد. جبرائیل (علیه السلام) در آن ایام به‌طور مرتب به حضور فاطمه (علیها السلام) نازل
 می‌شد و او را در عزای پدر تسلیت می‌گفت و از مقام و جایگاهش در
 آن سوی جهان باخبر می‌ساخت؛ همچنین او را از اوضاع آینده دنیا و
 سرنوشت بچه‌هایش آگاه می‌کرد و علی (علیه السلام) آن‌ها را می‌نوشت. همه

۱. نک: محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۲، ص ۳.

این‌ها مصحف فاطمه علیها السلام را تشکیل می‌دهد.^۱ بنابراین مصحف فاطمه علیها السلام از طرف خداوند توسط پیک وحی به حضرت فاطمه علیها السلام القا شده است و اوضاع آینده جهان و اخبار غیبی دربارهٔ سرنوشت فرزندان این بانو علیها السلام و سایر مسائل غیر فقهی در آن به ثبت رسیده است. این کتاب شریف جزو ودایع امامت است.^۲

۶. حضور اجتماعی؛ تجسم حیا و عفت

حضرت زهرا علیها السلام که مظهر کامل حیا و عفت‌اند، در وضعیت عادی، حضور در محیط خانواده و به‌دور از چشم نامحرمان را به حضور در انظار عمومی ترجیح می‌دادند. به همین دلیل در تقسیم کاری که از سوی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم انجام شد، از به‌عهده گرفتن کارهای درون‌خانه و معاف‌بودن از کارهای خارج از منزل، بسیار خوشحال شدند؛^۳ ولی به تناسب وضعیت روزگار، ضمن حفظ قداست و حجاب خویش، در جامعه نیز حضوری فعال داشتند: برای عده‌ای از اصحاب خاص پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم همچون سلمان و ابوذر، کلاس درس خصوصی برگزار می‌کردند و دعاها و خبرهای غیبی را در اختیارشان می‌گذاشتند. دعای نور که به

۱. نک: محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۲۶، ص ۴۱؛ محمدبن یعقوب کلینی، اصول کافی، ج ۱، ص ۳۴۶ و ۳۴۷.

۲. نک: علی اکبر بابازاده، تحلیل سیره حضرت فاطمه علیها السلام، ص ۱۷۹ و ۱۸۰.

۳. نک: محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۸۱.

سلمان آموختند، از این مقوله به حساب می‌آید. همچنین آن حضرت (علیها السلام) ضمن دیدار خویشاوندان، هفته‌ای یک یا دو بار به زیارت قبور شهدا می‌رفتند.

به‌طور کلی حضرت صدیقه (علیها السلام) در موقعیت‌های حساس جامعه حضوری پررنگ داشتند؛ چنان که در جریان جنگ اُحد به همراه گروهی از زنان مدینه با فراهم آوردن مقداری آب‌ونان به میدان جنگ رفتند و به مداوای زخم‌های پیامبر (صلی الله علیه و آله) و همسرشان علی (علیه السلام) و دیگر مجروحان پرداختند.^۱ هنگامی که غاصبان ولایت، امام علی (علیه السلام) را خانه‌نشین کرده بودند و به ایشان آزار می‌رساندند نیز این حضرت زهرا (علیها السلام) بودند که شجاعانه و بهنگام، در مسجد پیامبر (صلی الله علیه و آله) حضور یافتند و به افشاکاری پرداخته و حقایق را بیان کردند.

۷. زهرا (علیها السلام)؛ پیشتاز در دفاع از ولایت

هنوز چند ماهی از حجّه‌الوداع و بیعت حاضران با وصیّ مصطفی (صلی الله علیه و آله) نگذشته بود که ابرسیاه پیمان شکنی، جامعه اسلامی را به تیرگی و سیاهی کشاند. هنوز چندساعتی از عروج رسول خدا (صلی الله علیه و آله) نگذشته بود که امتشان تیغ حق‌کشی از نیام کینه و نفاق برکشیدند و بر قلب یگانه وصیّ آن عزیز (علیه السلام) نشانده.

چگونه می‌توان باور کرد که پیشگامان بیعت با علی مرتضی، چنان

۱. نک: علی اکبر بابازاده، تحلیل سیره فاطمه زهرا (علیها السلام)، ص ۱۸۱ تا ۱۸۷.

عهد و پیمان خویش را از یاد بردند که در زمرهٔ پیش‌دستان حق‌کشی و پیمان‌شکنی درآمدند؟! در این بین این فاطمه علیها السلام، شیداترین پروانهٔ شمع امامت بود که لحظه‌ای از یابوری ولیّ امر خویش از پای ننشست: پروانهٔ عاشقی که با سوختن و فدا کردن خویش، به همگان آموخت امام بر حق، چونان کعبه است که بایستی مردم بر گردش طواف کنند، نه او بر گرد مردم. همو که در راه دفاع از ولایت پهلویش شکست و در خون نشست؛ ولی با فریادهای جگرسوز خویش، زیباترین شعار ولایت‌مداری را در گوش پیروان خود، طنین‌انداز کرد: «ای ولیّ امر من، روح‌به‌فدای تو و جانم سپر بلایت. همواره همراهت خواهم بود؛ چه در خیر و نیکی به‌سربری و چه در سختی و بلا گرفتار شوی!»^۱

به‌راستی که اگر زهرا علیها السلام و آن خطبه‌های هدایت‌گونه‌اش نمی‌بود، امروز ما نیز باور نمی‌کردیم که حق با علی علیه السلام بوده است؛ چرا که نفاق‌ها، کینه‌ها، سیاست‌بازی‌ها، تطمیع‌ها، تبلیغ‌ها، تحریف‌ها و... چنان دست‌به‌دست هم داده و امامت را به انزوا کشانده بود که به‌یقین اجازه نمی‌داد فریاد حق‌جویی امیرالمؤمنین علیه السلام به گوش احدی از آیندگان برسد. در حقیقت، آگاهی‌بخشی حضرت زهرا علیها السلام به امت اسلامی، چنان در اوج بی‌مثالی است که پژواک روح‌بخش آن تا قیام قیامت در گوش جهان طنین‌انداز خواهد ماند.

حضرت فاطمه علیها السلام مردم زمانهٔ خویش را می‌شناختند و می‌دانستند

۱. نک: محمدتقی مصباح‌یزدی، جامی از زلال کوثر، ص ۱۴۶.

که آنان لیاقت عبرت‌پذیری ندارند؛ اما می‌خواستند برای آیندگان، ضلالت را رسوا و حقیقت و حجت را تمام کنند:

من آنچه شرط بلاغ است با شما گفتم؛ اما می‌دانم که خوارید و در چنگان زبونی گرفتار. یاری نکردن، وجودتان را فرا گرفته است و ابر بی‌وفایی بر قلوبتان سایه گسترده است. چه کنم که دلم خون است و باز داشتن زبان شکایت، از طاقت بیرون. برای اتمام حجت مردمان می‌گویم: «آنچه می‌کنید، خدا می‌بیند و ستمکار به زودی خواهد دانست که در کجا می‌نشیند...»^۱

بدین ترتیب خطبه‌های حماسی و شورآفرین حضرت زهرا (علیها السلام) در آن موقعیت بحرانی، به جاودانه‌ترین قطعات ادبی مبدل شد. این خطبه‌ها از نظر فصاحت و بلاغت، در اوج هماهنگی است و از دیدگاه معرفت و حکمت‌آموزی، در کمال گره‌گشایی از معضلات در تمام عرصه‌هاست؛ چنان که در مشکلات پیچیده امروز ما نیز می‌تواند کلید درهای خیر و برکت را در اختیارمان بگذارد و در مسیر رشد فردی و اجتماعی راهنما باشد.

۱. نک: احمدبن علی طبرسی، الإحتجاج علی أهل اللجاج، ج ۱، ص ۱۰۴.

۸. وداع آخر

بر اثر جراحتهایی که غاصبان ولایت، به پیکر نورانی حضرت زهرا علیها السلام وارد کردند، شمع وجود آن حضرت علیها السلام روز به روز کم فروغ تر شد تا آنجا که دیگر توان راه رفتن نداشتند و در بستر بیماری افتادند؛^۱ اما در بستر بیماری و اوج غمها و غصههایی که از طرف مهاجمان به ایشان هجوم آورده بود، باز هم پیوسته به یاد امام علی علیه السلام بودند و نگران آیندهای که ولایت تنهامی ماند و جز خدا و عدهای معدود، یار و یاورى نخواهد داشت. باین وصف، در لحظات آخر، گریه است که تسکین بخش دل پاک زهرا علیها السلام است. امام صادق علیه السلام این لحظه جان سوز را از قول پدران بزرگوارشان علیهم السلام چنین روایت کرده اند:

لَمَّا حَضَرَتْ فَاطِمَةَ الْوَفَاةُ بَكَتْ فَقَالَ لَهَا أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ يَا سَيِّدَتِي مَا يُبْكِيكِ قَالَتْ أَبْكِي لِمَا تَلَقَى بَعْدِي فَقَالَ لَهَا لَا تَبْكِي فَوَاللَّهِ إِنَّ ذَلِكَ لَصَغِيرٌ عِنْدِي فِي ذَاتِ اللَّهِ.^۲

چون هنگام وفات فاطمه علیها السلام فرا رسید، شروع به گریه کرد. امیرالمؤمنین [با تعبیری عالی] پرسید: «ای سرور من، چرا گریه می کنی؟» حضرت زهرا علیها السلام جواب داد: «برای آن مشکلاتی که بعد از من با آنها مواجه خواهی شد.» امام علی علیه السلام فرمود: «گریه نکن. به خدا قسم که همه اینها در راه رضای خدا برای من آسان است.»

۱. نک: محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۱۷۰.

۲. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۲۱۸.

آری، برای علی بن ابی طالب (ع) تمام مشکلات در برابر فراق یار ناچیز بود. تعبیر «یا سیدی» نشان دهنده عظمت وجود حضرت زهرا (ع) از دیدگاه امیرالمؤمنین (ع) و حکایتگر عشق و علاقه فوق‌العاده‌ای است که میان این دو معصوم (ع) حاکم بوده است. بشنویم فزاهایی از آخرین وصیت‌های حضرت فاطمه (ع) به مولا امیرالمؤمنین علی (ع) را که در آن ساعات پرسوز و گداز بیان کردند:

با‌امامه، دخترِ خواهرم، ازدواج کن؛ چرا که او مثل من با فرزندانم مهربان است. جنازه‌ام را در میان تابوتی قرار ده تا جسد مشخص نشود. مرا شبانه دفن کن و قبرم را بپوشان و مخفیانه به خاک بسپارم...»^۱

این وصایا^۲ نشان می‌دهند که حضرت زهرا (ع) تمام ملاحظات لازم را برای آسایش همسر و فرزندان‌شان اندیشیده بودند؛ همچنین پس از مرگ هم‌نگران حجاب و پوشش خویش در برابر نامحرمان بودند. وقتی که خبر شهادت حضرت زهرا (ع) به امیرالمؤمنین (ع) می‌رسد، آن حضرت (ع) از

۱. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۱۷۸ و ۱۹۲ و ۲۱۴.

۲. درباره علت وصیت حضرت زهرا (ع) برای مخفی ماندن قبرشان باید گفت حضرت فاطمه (ع) با این وصیت، حیثیت دولت غاصب وقت را زیر سؤال بردند و ناراضی‌تی خویش را تازوز قیامت برای اندیشمندان اعلام کرده و قبرشان را به عنوان سند مظلومیت مخفی کردند؛ البته در عصر حاضر و با جنایات‌هایی که گروهک تروریستی داعش انجام می‌دهند، ابعاد دیگری از علت این وصیت حکیمانه حضرت نیز روشن شده است.

شدت اندوه در فراق فاطمه علیها السلام بیهوش شدند و به زمین افتادند. پس از شهادت حضرت زهرا علیها السلام، تنها تسلی بخش غم‌های امام علی علیه السلام مزار این عطیة آسمانی بود. سخنان و اشعار امیر المؤمنین علیه السلام در کنار قبر مطهر همسر عزیزشان علیها السلام حاکی از اندوه شدید مولا است:

نَفْسِي عَلَى زَفَرَاتِهَا مَحْبُوسَةٌ
 يَا لَيْتَهَا خَرَجَتْ مَعَ الزَّفَرَاتِ
 لَا خَيْرَ بَعْدَكَ فِي الْحَيَاةِ وَإِنَّمَا
 أَبْكِي مَخَافَةَ أَنْ تَطُولَ حَيَاتِي^۱

جان من با آه و ناله محبوس شده است
 ای کاش جان من با ناله‌هایم خارج می‌شد
 بعد از تو خیری در زندگانی نخواهد بود
 به راستی که من از ترس طولانی شدن زندگی ام گریه می‌کنم

۱. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۲۱۳.

■ فاطمه (ع): طلایه دار شفاعت

در میان شفاعتگرانی که در روز قیامت می‌توانند به‌اذن الهی از گناهکاران امت شفاعت کنند، نام محبوبهٔ عرش، حضرت فاطمه زهرا (ع) همچون خورشیدی درخشان می‌درخشد؛ چراکه بنا بر روایات معتبری که از رسول خدا (ص) و ائمه اطهار (ع) رسیده است، شفاعت بی‌نظیری برای آن حضرت (ع) وعده داده شده است.^۱ این شفاعت چنان گسترده است که نه تنها شامل محبان حضرت زهرا (ع) و دوستداران ذریهٔ ایشان می‌شود؛ بلکه تمام محبت‌ورزان به دوستان صدیقهٔ اطهر (ع) را نیز دربر می‌گیرد. با این وصف، هیچ‌کس در عرصهٔ محشر از این موهبت محروم نمی‌ماند، مگر شک‌کنندگان بیمار دل و کافران سیاه‌دل و منافقان سنگ‌دل.

حضرت زهرا (ع) به دلیل لطافت خاص روحی، مظهر تام و تمام رحمت الهی‌اند و عمیق‌ترین محبت‌ها و رحمت‌ها و مغفرت‌های خداوند در وجود ایشان (ع) تجلی کرده است؛ از این رو گسترده‌ترین شفاعت‌ها که نمود رحمت بی‌کرانهٔ الهی است، به‌دست مهربان این شفیعهٔ محشر صورت می‌پذیرد.^۲

۱. نک: محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۲۱۹ تا ۲۲۷.

۲. محمدتقی مصباح‌یزدی، جامی از زلال کوثر، ص ۳۰۳.

در انتهای این نوشتار، خاضعانه و ملتسانه به درگاه پاک مادر سادات علیها السلام عرض می‌کنیم: یا فاطمه علیها السلام، سرشتمان مهر و محبت شماست، چنان کنید که سرنوشتمان ختم به لطف و شفاعت شما باشد. شما زهرايید و شفیعهٔ روز جزا، فاضله‌اید و آینه‌دار فضیلت در محشر کبرا؛ پس به حق رحمتتان، به حرمت عطوفتان، دست ما و لطف بی‌کرانهٔ شما بانو، جرم ما و شفاعتگری یگانهٔ شما بانو...!

■ کتابنامه

۱. قرآن کریم، ترجمه ناصر مکارم شیرازی.
۲. اربلی، ابوالحسن علی بن عیسی، کشف الغمّة فی معرفة الأئمّة، ترجمه علی بن حسین زواره‌ای، ج ۲، چ ۳، تهران: اسلامیة، ۱۳۸۲ ش.
۳. بابازاده، علی اکبر، تحلیل سیره حضرت فاطمه (علیها السلام)، چ ۱، تهران: امام عصر (علیه السلام)، ۱۳۸۰.
۴. طبرسی، احمد بن علی، الإحتجاج علی أهل اللجاج، ج ۱، چ ۱، مشهد: نشر مرتضی، ۱۴۰۳ ق.
۵. کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، ترجمه سید جواد مصطفوی، ج ۱، چ ۱، تهران: نشر علمیة اسلامیة، بی تا.
۶. مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمّة الأطهار، ج ۲ و ۲۶ و ۳۶ و ۴۱ و ۴۳ و ۷۳، تهران: اسلامیة، بی تا.
۷. مصباح یزدی، محمدتقی، جامی از زلال کوثر، چ ۸، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (علیه السلام)، ۱۳۸۷.
۸. مکارم شیرازی، ناصر و دیگران، تفسیر نمونه، ج ۲ و ۱۶ و ۱۷، چ ۱، تهران: دار الکتب الإسلامیة، ۱۳۷۴ ش.

توضیحات شرکت در مسابقه فرهنگی «ماه بی نشان»

- سؤال‌ها از متن موجود طرح شده است و افراد بالای دوازده سال می‌توانند در مسابقه شرکت کنند.
- به روش‌های زیر می‌توانید در مسابقات فرهنگی شرکت کنید:

۱. ارسال پاسخ به سامانه پیامکی ۳۰۰۰۸۰۲۲۲۲: برای این کار، کافی است به ترتیب، نام مسابقه، شماره گزینه‌های صحیح سؤال‌ها به صورت یک عدد پنج‌رقمی از چپ به راست، نام و نام خانوادگی خود را به سامانه پیامکی ۳۰۰۰۸۰۲۲۲۲ ارسال کنید.

مثال: ماه بی نشان ۱۲۲۴۱ محمدطاها یزدی نژاد

- ۲. مراجعه به بخش مسابقات پرتال جامع آستان قدس رضوی به نشانی: www.razavi.aqr.ir
- ۳. پاسخ به سؤال‌ها در پاسخنامه: پاسخنامه تکمیل شده را می‌توانید به صندوق‌های مخصوص مستقر در کیوسک‌های راهنمای زائر بیندازید یا به صندوق پستی ۳۵۱-۹۱۷۳۵ ارسال کنید.

- هزینه ارسال پاسخنامه از طریق «پست جواب‌قبول» پرداخت شده است و لازم نیست از پاکت و تمبر استفاده کنید.
- هر فرد فقط یک بار می‌تواند در مسابقه شرکت کند؛ بنابراین پیامک‌ها و پاسخنامه‌های تکراری حذف می‌شود.
- آخرین مهلت شرکت در مسابقه، پایان اسفند ۹۴ است.
- قرعه‌کشی از بین پاسخ‌های صحیح و به‌صورت روزانه انجام می‌شود و نتیجه آن از طریق سامانه پیامکی گفته‌شده به اطلاع بردگان می‌رسد.

این متن حاوی آیات قرآن و اسماء متبرکه است.

شایسته است در حفظ حرمت آن کوشا باشیم.

تذکره: پیشنهادها و انتقادهای خود را در پیامک جداگانه‌ای ارسال کنید.

تلفن: ۰۲۵۶۹۰۳۲۰۵۱

سؤال‌ها

سؤال اول. خداوند در آخرین آیات سوره مبارکه آل عمران به

توصیف چه عملی پرداخته است؟

۱. عبادات حضرت زهرا علیها السلام و امام علی علیه السلام
۲. انفاق در آمد فدک توسط حضرت زهرا علیها السلام
۳. شفاعت‌گری حضرت زهرا علیها السلام در محشر
۴. ساده‌زیستی حضرت زهرا علیها السلام و امام علی علیه السلام

سؤال دوم. امام علی علیه السلام در پاسخ به سؤال پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، همسر

خود، حضرت زهرا علیها السلام را با چه تعبیری توصیف کردند؟

۱. مهربان‌ترین مادر در تربیت فرزندان
۲. بهترین یاور برای اطاعت و عبودیت خداوند
۳. دلسوزترین همسر در تحمل سختی‌ها
۴. اولین یاور برای اطاعت و عبودیت خداوند

سؤال سوم. طبق آیه ۱۳۸ سوره مبارکه بقره، ارزش انسان به

چیست؟

۱. تعالی روح و رنگ خدایی گرفتن
۲. انجام واجبات و مستحبات
۳. فقط به ترک گناهان کبیره
۴. اهتمام به خواندن نماز و قرائت قرآن

سؤال چهارم. آخرین وصیت‌های حضرت زهرا (علیها السلام) به

امیرالمؤمنین (علیه السلام) چه بود؟

۱. ازدواج امام علی (علیه السلام) با امامه، دخترخواهر ایشان
۲. قرار دادن پیکر ایشان (علیها السلام) در تابوت
۳. دفن شبانه و به خاک سپردن مخفیانه ایشان
۴. همه گزیندها

سؤال پنجم. بنابر روایات اسلامی، در روز قیامت، گسترده‌ترین

شفاعت متعلق به کدام بزرگوار است؟

۱. پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله)
۲. امام علی (علیه السلام)
۳. حضرت فاطمه (علیها السلام) زهرا (علیها السلام)
۴. امام حسین (علیه السلام)

پاسخ‌نامه مسابقه فرهنگی «ماه بی نشان»

نام و نام خانوادگی: ..... نام پدر: .....

تحصیلات: ..... استان: ..... شهر: .....

تلفن ثابت باکد شهر: ..... شماره همراه: .....

سؤال	گزینه	۱	۲	۳	۴
سؤال اول					
سؤال دوم					
سؤال سوم					
سؤال چهارم					
سؤال پنجم					

فرم نظر سنجی کتاب

ردیف	موضوع	بسیار خوب	خوب	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
۱	میزان رضایت از جذابیت ظاهری (طرح جلد، اندازه و...)					
۲	میزان شیوایی مطالب					
۳	قابلیت فهم مطالب					
۴	میزان جذابیت و تازگی موضوع و مطالب					
۵	میزان تأثیرگذاری و مفید بودن مطالب					
۶	میزان تناسب محتوا با نیاز شما					
۷	میزان تناسب سؤالات با موضوع					
۸	میزان رضایت کلی					
نظرها، پیشنهادها و انتقادات:						

لبه کاغذ را پس از برش، تا زده و بچسبانید.

پست جواب قبول

فرستنده: .....

.....

.....

کدپستی: .....

— از این قسمت تا شود —

هزینه پستی بر اساس قرارداد شماره ۲۵۱ - ۹۱۷۳۴ پرداخت شده است.

طرف قرارداد: اداره تولیدات فرهنگی آستان قدس رضوی
صندوق پستی: ۳۵۱ - ۹۱۷۳۵